

Amikor a talaj ismét termékennyé válik

Az emberiséget géntechnológia nélkül is lehet táplálni

„Itt magas esőerdő állt, amikor tizen-nyolc évvel ezelőtt megkaptuk a földet” – meséli Francisco, a *kacik*, azaz a klánfőnök fia. Elmondása szerint egyre több erdőt égettek föl itt Paraguay közepén, hogy megművelhetővé legyen a terület, de a talaj már néhány év múltán kimerült a monokultúras gyapot- és kukoricautlétvényektől. A termés egyre többször elmaradt. Az indiánok azoktól a szomszédos parasztoktól kértek segítséget, akiknek sikerült visszaállítaniuk földjeik termékenységét, mégpedig azért, hogy elfordultak az intenzív monokultúras termeléstől, és fenntartható termelési módot választottak. Ismét ültettek fákat, bevezették a zöldtrágyázást, és most vegyesen is természetesen különböző zöldségféléket és szántóföldi veteményeket. Azóta az indiánok újból képesek önmaguk ellátására.

Juan Baez agrármérnök külön sikerként könyvelheti el, hogy az indián közösség érdeklődik a mezőgazdasági és erdőművelési eljárások iránt. Ő a tanácsadója a *Carpacue* nevű paraszti szervezetnek, amelyhez kerekben 150 család tartozik, s amelynek régi termelési rendszere – cukornád, napraforgó, gyapot vagy szója exportra termesztése – éppannyira tönkrement, mint a földjei. Mióta leestek a világpiaci árak, a kormány minden támogatást megvont az exportgyümölcsöktől. Juan Baez tehát a parasztokkal együtt a kukoricafeldolgozást is kezébe vette, és megfelelő piaci struktúrákat épített ki. Ma a *Carpacue* parasztjai Asunciónban, a fővárosban adják el kukoricatermékeiket. A nők, akik főként a zöldségtermesztésnek szentelik magukat, az évek során szintén kivívták a maguk helyét a szervezetben. A parasztcsaládok jövedelme határozottan emelkedett. A *Misereor* nevű katolikus segélyszervezet támogatja a parasztokat és az indiánok agroökológiai tanácsadókat Közép-Paraguayban.

Paraguay lakossága jó ötmillió főt számlál, ennek fele vidéken él. A 300 ezer mezőgazdasági üzem több mint 90%-a a teljes szántóterületnek csak 7%-át dolgozza meg. A kisparasztoak átlagosan 3,5 hektár földdel rendelkeznek. A latifundiumok gazdái ezzel szemben 15 000 hektárt vagy még többet birtokolnak. A katolikus egyház becslései szerint ezenkívül 30 000 föld nélküli család él Paraguayban, hivatalos állami adatok nincsenek erről. A dél-amerikai kontinens országai közül csak egy olyan van,

amelyikben nagyobb a földelosztás egyenlőtlensége, s ez Brazília.

A kisparasztoak és a földnélküliek szervezeteivel létrejött találkozón Alberto Alderete beszámol a földreform állásáról. Alderete ügyvéd és a földjog docense, s jelenleg – másokkal együtt – a kisparasztoak földreformmal kapcsolatos törvényjavaslatának kidolgozásán fáradozik. Amikor a Stroessner-diktatúra 1989-es bukása után engedélyezték a szabad vélemény nyilvánítás és politikai pártok, ill. szervezetek alapításának jogát, sok kisparaszt és földnélküli földfoglaló mozgalommá szerveződött. „A börtönök zsúfolásig tele voltak”, mondja Alderete. E benyomás hatására a kormány javaslatokat nyújtott be a földreformra, ezek azonban megbuktak a latifundiumok tulajdonosainak ellenállásán. Időközben a nagybirtokosok beszerettek minden szükséges jogcímet hatalmas földbirtokaik megtartásához. Ráadásul hatalmas földbirtokok vannak külföldi, köztük német konszernek kezében is. „Még ha az állam oda akarná is adni ezt a földet a földnélkülieknek és a bennszülötteknek, akkor sem tehetné meg”, mondják a parasztoak képviselői. A földnélküliek mégis harcolnak a fennmaradó földért.

„Az együttműködés Paraguay-jal megmutatta, mennyire fontos, hogy ne csak jogilag biztosítsuk a földet a kisparasztoaknak és a földnélkülieknek”, mondja Dagmar Schumann, a *Misereor* paraguay-i referense. Egyidejűleg alternatívákat is ki kell fejleszteni a források kihasználására, hogy a földhöz jutó családok azt tartósan meg is tudják művelni.

Ez a probléma azonban nem csupán Paraguayban létezik. Világszerte több mint 800 millió ember éhezik. Hogyan lehet legyőzni a szegénységet és az éhezést? A rendelkezésre álló földterület zsugorodik, a talaj termékenysége csökken, s a szűkös víztartalékokért háborúk folynak. A dilemmából kivezető lehetséges útról évek óta vitáznak politikusok, tudósok, az ipar és a fejlődés szakértői. Egyesek úgy vélik, a géntechnika nélkül nem lehet legyőzni az éhezést. Mások attól félnek, hogy ezáltal néhány „világgazdasági növényre” korlátozódik az élelmiszernövények palettája, ami tovább fokozza az élelmiszerek szűkösségét, mivel a szegényebb földművesek nem engedhetik meg maguknak ennek a technikának az alkalmazását.

Miközben az ipar megpróbálja bevetni az éhezés érvét, hogy növelje a géntechnikailag megváltoztatott kultúrnövények elfogadottságát (ahogy an korábban a növényvédőszerkért), a nemkormányzati szervezetek amellettszállának sikra, hogy a meglévő források és a lehető legkevesebb külső eszköz felhasználásával fokozatosan növeljék a termelést. „Ezek a kezdeményezések igen sokat ígérőnek bizonyultak”, mondja Herwart Groll, a *Misereor* latin-amerikai mezőgazdasági tanácsadója. Nem régen a *Nemzetközi Agrárkutatói Központokban* összpontosuló nemzetközi agrárkutatóknak is tudatosítania kellett, hogy a kisparasztoak nem tudnak hozzáférni a genetikailag módosított fajtákhoz. Az ő természetesi rendszereik javításához eddig kevés járult hozzá a kutatás. A Világbank abban határozza meg a szegénységi határt, hogy valakinek naponta egy dollár a jövedelme – a kérdés ezert nem az, hogyan lehet a rizs csúcstermését tíz tonnáról tizenkettőre növelni hektáronként és évenként, hanem az, hogy miképpen lehet egy paraszt jövedelmét másfél vagy két dollárra emelni, mégpedig úgy, hogy olyan technológiákat fejlesszenek ki, amelyek ezen a jövedelmi szinten még megfizethetők. Másképpen: Hogyan lehet olyan fajtákat természeteni, amelyek kevés külső üzemi eszközzel jobb termést hoznak, mint a már létező fajták?

Félreérthetetlen választ adott a géntechnika és más ipari technológiák pozitív értékelésére az etiópiai környezetvédelmi minisztérium munkatársa, Berhan Gebre Egziabher. Az alternatív Nobelbékedíj tulajdonosa ezeket írta az *Ileia* holland szaklapban: „Ha a különböző technológiák bevezetése szerepet játszhat is, és számításba lehetne is venni a géntechnikát mint technológiát, az ennek ellenére is csak egy maradna a sok lehetőség közül. Az élelmiszernövények terméseredményének kizárólagos növelése nincs hatással a szegénységre és a táplálék biztonságára, ha egyidejűleg nem javítják a tárolást, a szállítást, a piaci szabályozást, a népesség vásárlóerejét és a hozzáférés lehetőségét a táplálékhoz. Valójában nem az élelmiszerek szűkössége a probléma, hanem azok elosztása. Nem arra van szükség, hogy még több genetikailag megváltoztatott, és ezért drágább élelmiszert állítsunk elő, hanem hogy javítsuk az élelmiszerekhez hozzáfutás esélyeit. Ebből azonban nem húznak hasznot a konszernek.”

Yvonne Mabilile

Forrás: Publik-Forum, 2001/17